

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВНЗ

**О.П.Кошова,
аспірант,
Університет споживчої кооперації України,
м. Полтава, УКРАЇНА**

Розглядаються деякі особливості формування інформаційно-аналітичних умінь студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти.

В умовах загальноєвропейської інтеграції процеси вдосконалення вищої економічної освіти в Україні набувають особливої гостроти у зв'язку з необхідністю подолання протиріч, що склалися між вимогами суспільства й держави до кваліфікованих фахівців, конкурентноздатних на ринку праці та існуючою системою їх підготовки.

Саме тому, незважаючи на суттєве зростання на ринку праці обсягу дипломованих випускників-економістів, спостерігається нестача спеціалістів-професіоналів у сфері бізнесу та підприємницької діяльності, яка на сучасному етапі розглядається як одна із нагальних проблем економіки України.

Одним із перспективних напрямів вирішення цієї проблеми є більш ефективне використання можливостей кожної із навчальних дисциплін взагалі та поглибленої інтеграції дисциплін циклу природничо-наукової підготовки, таких як „Математика для економістів”, „Економіко-математичне моделювання”, „Економічна інформатика”, „Статистика” та ін. у тому числі для підвищення якості професійної підготовки майбутніх економістів у ВНЗ.

Адже згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” галузі знань „Економіка і підприємництво” випускник економічного ВНЗ повинен володіти певними інформаційно-аналітичними вміннями, що започатковуються і значною мірою формуються за рахунок природничо-наукових дисциплін. Серед них:

- моделювання ринкової ситуації, розробка альтернативних варіантів розвитку підприємства та вибір його оптимальної стратегії;
- аналіз основних економічних показників господарчої діяльності підприємства та прогнозування їх динаміки на перспективу;

- аналіз динаміки зовнішнього середовища та прогнозування конкурентоспроможності підприємства;

- володіння перспективними методами підвищення свого теоретичного рівня, опанування методами проведення науководослідних розробок на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та ін.

Ураховуючи вищезазначене доцільно наголосити, що якість опанування інформаційно-аналітичними вміннями майбутніх економістів у ВНЗ значною мірою обумовлюється такою організацією навчальної діяльності студентів взагалі та на практичних заняттях з природничо-наукових дисциплін в тому числі, яка сприяє одержанню гарантованого результату. Отже, мова йде про необхідність розробки та реалізації відповідних технологій.

Останнє, з позиції загальної дидактики вимагає підпорядкування всіх складових процесу навчання (цілі, як соціальне замовлення, відповідний зміст, методи, засоби та форми навчання), одержанню гарантованого освітнього продукту, на основі виокреслення необхідних етапів і виділення умов їх реалізації тощо.

Дослідженням різноманітних аспектів інформаційних та педагогічних технологій займалися такі науковці як О.В.Пархоменко (поняття „інформаційно-аналітичне забезпечення”), А.М.Атаян, О.П.Значенко, В.Г.Кальченко, Н.В.Кисіль, М.В.Селіна, (поняття „інформаційна культура”, формування інформаційної культури студентів), Н.Керол, Е.Бернштейн, В.П.Александрова, М.З.Згуровський, Н.В.Морзе, В.І.Клочко, М.І.Жалдак, (поняття „інформаційна культура”, сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання), А.Ю.Карлацук (фор-

мування дослідницьких умінь студентів), С.А.Раков (дослідницький підхід в навчанні з використанням інформаційних технологій), С.Ю.Нікіфорова, А.В.Горячов (модульно-інформаційна технологія навчання, поняття “інформаційна грамотність”) та ін.

Разом з тим аналіз відповідних наукових публікацій в контексті вищезазначеної теми свідчить про недостатню увагу до проблеми технології формування саме інформаційно-аналітичних умінь студентів ВНЗ, майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

Актуальність і недостатній рівень розробленості проблеми, а також значні потенційні можливості дисциплін природничо-наукового циклу, щодо її вирішення, зумовили нагальність нашого дослідження.

На думку психологів (С.В.Саричев, І.Н.Логвинов) вміння – це психічні утворення, які полягають в засвоєнні людиною способів і навичок діяльності, а навички – це дії, сформовані в процесі повторення і доведені до автоматизму. Розрізняють поняття інформаційних і аналітичних умінь. Ступінь опанування інформаційними вміннями характеризує рівень інформаційної грамотності.

Щодо інформаційної грамотності, то колективом науковців [7] розроблені її стандарти, що базуються на такому:

1. Студент, що володіє інформаційною грамотністю, розробляє ефективну стратегію пошуку інформації. Студент повинен ідентифікувати потребу в достовірній інформації, він повинен уміти сформулювати питання, визначати джерела інформації і використовувати успішні стратегії пошуку інформації. Він знає, як організувати пошук різноманітних джерел і форматів, що відповідають його потребам.

2. Студент, що володіє інформаційною грамотністю, оцінює інформацію критично і компетентно. Знайшовши необхідну інформацію, студент повинен оцінити точність видачі, відділити факти від думок і виключити невідповідну інформацію.

3. Студент, що володіє інформаційною грамотністю, використовує інформацію акуратно і творчо. Для обміну знайденою інформацією студенти повинні організувати цю інформацію і інтегрувати її із своїми знаннями. Вони також повинні застосовувати для цього навички критичного мислення і рішення проблем [7].

Важливим є те, що інформаційні вміння є основою для аналітичних, поєднання яких розкриває нові можливості перед майбутнім спеціалістом економічного профілю. Адже майбутній фахівець повинен навчитися не тільки знаходити необхідні йому дані у бурхливому і швидко змінному потоці інформації, а і вміти аналізувати їх, порівнювати з іншими, узагальнювати та робити висновки. Саме тому при побудові системи підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей потрібно враховувати обидва типи умінь: інформаційні і аналітичні, які доповнюють один одного. Інформаційні вміння дозволяють орієнтуватися студентам у інформаційному потоці, передбачаючи при цьому опанування основами роботи із джерелами інформації – підручниками, посібниками, періодичними виданнями, інтернет-ресурсами а також навичками роботи на ПК, а аналітичні дозволяють зробити необхідні висновки із отриманих даних.

Інформаційно-аналітичні здібності розглядаються науковцями та методистами як невід’ємна складова сучасної системи освіти. Зокрема А.В.Горячов, серед найважливіших умінь роботи з інформацією виділяє такі:

- вміння визначати можливі джерела інформації та стратегії їх пошуку;
- вміння аналізувати отриману інформацію, використовуючи різноманітні схеми, таблиці для фіксації результатів;
- вміння оцінювати інформацію з точки зору її достовірності, точності, корисності для вирішення проблеми (завдання);
- вміння визначати потребу в додатковій інформації, отримувати її, якщо це необхідно;
- вміння використовувати результати процесів пошуку: отримання інформації, її структуризація, аналіз та оцінка її надійності в контексті прийняття рішень та ін. [1].

Застосування навчальної інформації, яку студент отримує самостійно переводить процес навчання із пасивного споживання інформації на більш високий рівень її засвоєння, шляхом перевірки її надійності, формулювання висновків і узагальнень закономірностей.

При цьому значно посилюється роль викладача, тому що він, максимально відходячи від функції ретранслятора навчальної інформації, здійснює:

- загальне управління навчальною діяльністю;
- стимулює комунікаційні процеси під час обговорення;
- пропонує різноманітні форми діяльності по самостійному добуванню і представленню знань;
- пропонує вправи на формування відповідних умінь, на основі завдань, що відповідають рівню студента;
- об'єктивно контролює результати навчальної діяльності.

Особливої ваги у цьому процесі набуває створення навчального середовища, сприятливого для формування інформаційно-аналітичних умінь студентів при навчанні дисципліни „Математика для економістів”, яка є основою для професійно-орієнтованих дисциплін. Останнє досягається шляхом опанування математичним інструментарієм для аналізу різноманітних економічних ситуацій і передбачає розробку необхідної навчальної технології, що базується на:

- необхідності відходу від традиційного стилю викладання математичних курсів, заміні репродуктивної методики навчання, в основі якої слово “повтори” на інноваційну методику, як сполучення інформаційних та інноваційних технологій;
- реалізації принципів неперервності та наступності в математичній підготовці;
- встановленні інтеграційних зв'язків при викладанні математики з іншими природничо-науковими дисциплінами такими, як „Економіко-математичне моделювання”, „Економічна інформатика”, „Статистика” та ін., з використанням проблем майбутньої фахової діяльності;
- введенні лабораторних форм практичних занять з використанням комп'ютерів і сучасних інформаційних технологій на основі прикладних програм;
- наданні можливостей для кожного студента відчувати себе об'єктом рівнопарт-

нерського співробітництва у спільному, дидактично організованому викладачем навчальному процесі, розв'язання навчальних, навчально-пошукових та дослідницьких завдань та ін.

На нашу думку, реалізація саме таких підходів забезпечить створення сприятливих умов для формування інформаційно-аналітичних умінь студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

1. Горячев А.В. О понятии „информационная грамотность” // Информатика и образование. – № 8. – 2001. – С. 14-16.

2. Карлаиук А.Ю. Формування дослідницьких умінь школярів у процесі розв'язування математичних задач з параметрами: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2001. – 19с.

3. Нічуговська Л.І. Застосування кейс-технологій при навчанні математичним дисциплінам студентам економічних спеціальностей // Якість вищої освіти: інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів. Матеріали міжнародної науково-методичної конференції 29 – 30 березня 2007р. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007 – С. 73 – 75.

4. Нічуговська Л.І. Науково-методичні основи математичної освіти студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / НПУ ім. Драгоманова. – К., 2005. – 36 с.

5. Раков С. А. Формування математичних компетентностей учителя математики на основі дослідницького підходу в навчанні з використанням інформаційних технологій: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Х., 2005. – 44с.

6. Сарычев С.В., Логвинов И.Н.. Педагогическая психология. Краткий курс. – СПб.: Питер, 2006. – 224с. ил.

7. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины / Н.И.Гендина, Н.И.Колокова, Г.А.Стародубова, Ю.В.Уленко. – М.: Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества. – 2006. – 512с.

Резюме. Кошева О.П. НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ВУЗ. В статье рассматриваются некоторые особенности формирования информационно-аналитических умений студентов экономических специальностей высших учебных заведений.

Summary. Koshova O. SOME PECULIARITY OF FORMULATION INFORMATIONAL AND ANALYTIC SKILLS OF STUDENTS MAJORING IN ECONOMIC-RELATED STUDIES AT HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS. Some peculiarity of formulation informatical and analytic skills of higher schools students majoring in economic-related studies are considered in this article.

Надійшла до редакції 12.12.2007 р.